

Numărul 48.

Oradea-mare 14/27 decembre 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Spre iarnă.

*Ai cădut și frunzele!
Nu mai este una!
Poate trece liberă
Printre crângi furtuna.*

*Farmecul pădurilor
Dusu-s'a cu ele;
De-acum vie brumele,
Solii iernej grele.*

*Limpeți rar sânt zărilor...
Razele rup ceața
Și din largul cerului
Rece pică viața...*

*Depent șirul zilelor
Mai pe nesimțite;
Noptii ți numeri orele
Lunghi, nețermurite.*

*Înse când simțirile
Pe aripa 'nnălțării
Pot să fure cerului
Focul inspirații,*

*Gândurile, sprintene,
Uită timpul, locul,
Chiamă amintirile,
Le cuprind mijlocul, —*

*Și 'nfrățit, cutreeră
Visurilor țara:
În priveli ibernatice
Ride primăvara.*

Catastrofa Daciei.

— Roman istoric. —

(Urmare.)

Înapoia lor sunetele de trimbiță și strigătele înfuriate ale Goților amuțiră.

— Ne-aū perdut urma — se mângăia Aelius, domolind încâtva cursul calului său.

— Nu crede aceasta — răspuse Alvamelda.

Și cum ajunseră la o rădicătură mai înaltă de drum, își oprî calul și întorcându-și privirea spre oraș, arată cu mâna spre poarta acestuia zicând lui Aelius:

— Priveșce și veđi cauza de ce glasurile de trompetă și strigătele amuțiră!

O priveliște încântătoare se desfășură înaintea ochilor lor. Orașul amuțit în tăcuta liniște nocturnă se întindea înaintea lor ca o icoană feeriei în tremurătoarele rađe arginții ale lunii pline. În giurul lui focurile sentinelor păreau a fi ochi veghietori, cari n'aveau somn.

În giurii porții, pe care eșiră fugarii, mișună o ceată tumultuoasă de bărbați călări.

Cu toate că depărtarea eră prea mare, ca ochii omenești să poată destinge în lumina nesigură singuraticile persoane cari compuneau acest tumult, Alvamelda eră convinsă că acei bărbați erau persecutorii lor.

— Iată Samanarich cu oamenii sei e la poarta pe care eșirăm! — esplică ea lui Aelius. — Samanarich va înțelege de la sentinele, că eū am părăsit orașul în societatea lui. N'aș voi să fiū în pielea sentinei care-i va împărtăsi aceasta șcire. Pericolul ni-e în călcăie, n'avem timp de risipit. Slobodi-ți frânele calului și caută să ajungem cât de îngrabă la pădure.

Fugarii își porniră caii la fugă și orașul le

dispărû din vedere acoperit de colina peste care trecuseră.

Alvameda nu se înșelase în presupunerea ei, căci Samanarich care, spre nenorocirea lui Aelius, chiar în acea noapte inspecționase sentinelele și le găsisse adormite, observă dispariția prizonierului.

Înfuriat de neglijența păcătoasă a sentinelelor, își scoase sabia și le trase cu latul câteva lovituri peste spate.

Sentinelele nu se mișcaseră, ca și când ar fi fost moarte. Dar morții nu respiră — își cugetă ewartul.

Când vădû ușa deschisă larg și temnița goală, eră să-și peardă mințile de furie.

La moment alarmă ostașii, porunci să-î aducă cal și porni în galop spre poarta principia a orașului.

Sentinelele cari slobođiră pe Aelius și Alvameda, nu-ș puteau da seama de cele întemplate, când vădură că Samanarich pe care îl șciură cu câteva minute mai nainte părăsind orașul, stă înaintea lor. În naivitatea lor superstițioasă credeau, că ewartul suprem s'a rentors pe cale supranaturală în oraș.

Nu mult timp avură înse a deslegă aceasta enigmă miraculoasă, căci Samanarich tremurând de mânie le strigă :

— Cine a eșit pe poartă în aceasta noapte ?

— Ênsu-ți tu, bărbate sfinte ! — răspunseră sentinelele cu profundă închinăciune.

— Ce grăiți, hēbēucilor ? — se înfură și mai tare bătrânul. — Ziceți că eū am ieșit din oraș în aceasta noapte ?

— Da — response o sentinelă. — Cu câteva minute mai nainte ai cerut să-ți deschidem poarta să mergi la bērcul lui Wuotan spre a face pregătirile necesare pentru jertfirea prizonierului pe altarul lui Wuotan.

— Eū am cerut să-mi deschideți poarta ? — se indignă moșneagul furios. — Cu mine ați vorbit voi, netrebnicilor ?

— Nu cu tine, ei cu însoțitoarea ta. Tu ai pus vot, că până nu-ți veș spělă mânilor în sângele prizonierului ce ai de cuget a-l jertfi lui Wuotan, nu-ți veș deschide gura spre vorbire. Însoțitoarea ta ne-a spus lozinea precis, noi n'am mai avut nici un motiv a ne opune, am fost nevoiți să ve deschidem poarta.

— Nebun ești, omule, de vorbești astfel ? — se miră Samanarich. — Dacă n'aș sta ca pe foc de impaciță, aș avea voie a me lăsă cu tine la esplicări. Despre ce însoțitoare vorbești tu ?

— Despre preoteasa Alvameda care a eșit cu tine dimpreună pe aceasta poartă.

Ca la lumina unui fulger situația incurcată se limpeđi la moment înaintea lui Samanarich, la auđul acestui nume.

— Mișei netrebnici ! Hēbēuci stupiđi ! — răcni ewartul cu ochii inecați în sânge. — Așă ve impliniți voi datoria ? — Ve lăsăți a fi seduși de o femeie vicleană, care-ș trādează neamul seū !

Și fără a mai așteptă vre-o esplicare din partea sentinelelor, nāvăli ca un leū înfuriat asupra lor cu sabia goală și cu doue lovituri grozave le despica capetele.

— Deschide poarta ! — răcni cu gura spumegândă de mânie rădicându-și sabia pătată de sânge.

— Alvameda e trădătoare infamă !... A mântuit pe prizonier ca să se desmierde cu el în dragoste desfrēnată și păcătoasă. Dar aici sūnt încă eū, care nu voiū suferi să guste din fructele fapei sale rușinoase. Sufiați, Goților, în trompete, ostașii să se puie pe cai !... Trebuie să-î ajungem la tot casul. Pricu-putu-m'ați ? La tot casul. Care-mi va da în mână viū saū mort pe prizonier, va căpētă de la mine trei fonți de aur ; iar care-mi va aduce pe Alvameda, va primi șease !

Poarta se deschise cu sgomot mare și ceata de bărbați sēlbaticē nāvălră între strigăte cumplite și famfare de trompete în frunte cu fanaticul ewart.

Se începū o emulare turbată. Goții se culcară pe grumazii cailor, ca să mișoreze și prin aceasta rezistența aerului care îi isbiă în față. Fiecare doriă să dobāndească premiul lui Samanarich.

Acesta, în butul vârstei sale înaintate, se ținea mereū în fruntea cetei galopante. Armăsarul seū sbură ca o săgeată pocnită din arc de o mână isteță, picioarele lui subțiri numai când și când pāreaū a atinge lepedile de peatră ale drumului, să scapere foc din ele. Bētrānul miraculos se ținea pe armăsar drept ca lumina, pērul și barba-î fālfāiaū în curentul de aer produs prin fuga ametoitoare ca o flamură albă. Asemenea poate fi spectacolul ce-l oferă mithicul Wuotan, când porneșce la vēnătoare cu ceata eroilor seī aleși, făcēnd să clocotească câmpiile și pădurile adāncite în tăcere de vesele strigăte chiotitoare, de glasuri de buciūmi vēnătoreșci și rinchezări de cai focoși !

Dorul de rēsbunare imprumutase aripī persecutorilor ; abia trecură câteva minute și bătrānul Samanarich fu primul care ajunse în culmea colinei, unde se opriseră fugarii.

Pe vērful colinei își opri și el calul și începū a scrută cu priviri sāngeroase impregiurimea.

De odată scoase un urlet înfiorător.

Pe cotiturile albe ale drumului, departe, în zarea neguroasă, i se părū că vede doue figuri ome-neșci îndemnāndu-și caii la fugă desperată.

Numai câteva clipe îi putū zări, căci drumul eotia pe lângă o rădicătură acoperită cu tufe, care îi ascunse dinaintea privirilor ewartului.

— İatā-î, Goților ! — răcni bătrānul ca un furibund.

Goții, ajunși pe vērful colinei, nu-î putură zări căci fugarii apucaseră deja înainte pe sub colină.

— İ-am vēđut ! — urlă Samanarich. — Sūnt înaintea noastră ! Pe ei !... Lāsăți drumul și ieșiți-le înainte pe țelinī !

Calul bătrānului se rădică pe picioarele dinapoi și cu o săritură ușoară se avēntă peste șanțul din marginea drumului. Bētrānul pārea a fi lipit de spatele calului seū ; în avēntul săriturii temerare nici cāt e un fir de păr nu ieșise din linia de echilibru.

Soții seī stătură câteva momente pe cumpene, în urmă, rușinați că un moșneag de o sută de ani să fie mai cutezător decāt ei, începură a sări cu caii peste șanț.

Cāțiva remaseră cu membrele frānte în șanțul afund, iar ceialalți se repeđiră între strigăte să ajungă pe Samanarich, care apucase înainte.

În urechile Alvamedei strigătele înfiorătoare ale persecutorilor sunau a glas de moarte.

— Fugi, Aelius, singur și-ți mântueșce viața ! — se opri de odată resignată. — Pentru mine nu

mai există mod de scăpare. Auđi urlatul lui Samanariel!... Me voiú încercá a-l rețineá ca să poți trece binișor înainte.

Aelius se cutremurá de emoțiune vėđend gata pe Alvamelda de a-ș jertfi viața pentru scăparea lui.

— Aș fi cel mai laș om din lume, dacá aș primi și aceasta jertfá ce voeșei a o aduce pentru mine! — protestá energic. — Mai este încă mod de scăpare, să nu desnădăjuim! Trebuie să lăsăm drumul și să apucăm calea în linie dreaptă către pădure. Scăpați odatá în desetul codrilor, persecutorií nu ne vor putea urmări călare. Cutează, Alvamelda, și ne vom mântui.

Zicend aceste, își îndreptá calul la marginea drumului. Calul seú strátăia drumul curmeziș în galop și cu o săritură uriașá se aventá peste șanțul adânc.

În ochii Alvameldei se aprinse lumina nădejdií. Fără a cugetá la pericolul căruia se espune, urmă esemplul lui Aelius.

O săritură amețitoare urmatá de un gemet dureros — și Alvamelda căđú grămadá înaintea calului lui Aelius.

În aventul săriturii Alvamelda își perdú echilibrul și puterea centrifugalá o asvrălise peste șanț, până când calul ei își frânse picioarele în fundul șanțului.

Aelius intr'o clipă sări de pe cal și învėrtind frėul acestuia pe lângă braț, se aplecá să rădice pe amica sa.

— Lasá-me pradá sorții mele! — șopti aceasta dureros. — Nisueșce-te să scapi. Viața ta e mai scumpá decât a mea. Pe tine te așteaptá un sin călduros și dove brațe iubitoare, până când eu n'am pe nime în aceasta lume cine să verse lacrimi asupra sieriului meú mortuar.

— Ești rănitá? — întrebá Aelius cu spaímă. — Rădicá-te să te pun pe calul meú, care va putea duce și o povară indoitá până la pădure, până unde nu mai sânt decât câteva sute de pași.

Și petrecendú-și brațele pe sub trupul amiceí sale, o rădicá de la pământ.

— Lasá-me, Aelius, și nu-ți zădărnicií scăparea prin mine! — șopti Alvamelda. Dar un fior delicios ce-i cutrierá tot corpul îi răpi curajul de a se opune.

De atingerea electricá a bărbatului care — de la prima vedere i se înfășosase ca întruparea realá a visurilor sale de castá fecioară, își perdú stăpânirea rece peste simțirile-í îmbėtate.

Voința sa dispărú cu desevėrsire în starea-í de hipnosá dulce, în care o transpuse îmbrășosarea jurnelú îndrăgit, și se lăsá ca moartá să o sule pe cal.

În acest moment un urlat inspăimântător rėsuná peste drum înapoia lor, și Aelius putú distinge lámurit la lumina luneí pe uriașul Samanariel sburând cu sabia scoasă ca o crudelá pedeapsá rėsbunătoare pe spatele nezdavanului seú cal.

Romanul își lovi călcăele în coastele calului și acesta se întinse în galop gemend sub povara neîndatinată.

— Ah, cum me doare, Aelius! — șopti Alvamelda petrecendú-și brațul stâng pe după grumazií lui Aelius.

— Ce ți-e scumpa mea? — o măguli acesta stringendú-o la sin.

— Mí-am frânt brațul drept. Dar acum nu me

mai doare. O, cât e de frumoasă viața!... Tu ești bun, Aelius, trebuie să trăești. Aduceți-í câte odatá aminte și de sormaná ta amicá Alvamelda?

În loc de răspuns, Aelius îi depuse pe fruntea acoperită de sudorí reci un sărutat ferbinte.

Buzele preotesei se lipirá, tremurând, pe mâna lui Aelius.

Goții intr'aceste sărirá peste amėndoue șanțurile drumului.

Pădurea erá înaintea fugarilor, încă zece sărituri bune de cal și codrul cu speranța mântuirii e a lor!

În acest moment calul lui Aelius căđú în genunchi cu un gemet dureros.

Nu mai erá chip de scăpare.

Înapoia fugarilor urlatul persecutorilor se apropiá din clipá în clipá.

Cu ultima rezoluție a pericolului de moarte, Aelius luá pe Alvamelda în brațe și fugi cu ea spre pădure.

— Ai încredere în mine? — șopti Alvamelda în urechea lui Aelius.

— Zi să sar în foc cu tine, sau să me prăbușesc de pe un vėrf de stâncá în valurile spumegânde ale mării resvrătite; nu voiú hesitá nici un moment a-ți împlini. porunca, numai să te pot mântui.

Pe buzele Alvameldei tremurá un îndurerat zimbet dulce.

— Vei fi fericit cu Lucila, Aelius. Dumnezeuú e bun și nu părăsește pe cei vrednici de iubirea sa. Ascultá acum de mine!

(Va urmá.)

Tit Chitul.

Cătrá ideal.

Fragment.

*De-acum sânt călėtor în largá lume
Cu traista 'n spate și toțagu 'n mână
Și pletele-mi cu vėntul cel șagalnic
Se prind ca frați de cruce și se 'ngând...*

*Cărarea șerpuitá înspre colnic
Apuc... Încet, încet ajung la stână,
Întrezăresc prin fum coliba, strunga
Și-aud lătrând pe șalga cea bėtrână.*

*Și bacțu-apare acum în ușa scundá,
Cu mâna-í, catifea de lapte, prinde
Căctula cea mișoasă și se 'nchiná
Și-apoi spre mine mânilé-șl întinde...*

*De-acum naturii me arunc în brață,
Și voiú căttá să uit pierdut norocul,
Plângend voiú rătăci prin lunca 'n floare,
Căci, ce să-í faei? — așa m-á fost sorocul!*

*Și când cu ochii obosiți căttá-voiú
În largá zare satu ți plin de vrere
Și palma pod voiú pune lin la frunte —
Atunci aflá-voiú pic de mângătere!...*

1903.

Eugen Vlădan.

Înainte de moarte.

Schiță.

Este seara după luptă. Rănitul se ridică nițel și privește în giur de sine.

Bubuitul tunurilor se aude încă, orizontul este acoperit cu roșu, gloanțe întârziate mai șueră prin aer. Se aud gemete.

Se uită împregiur și vede locul unei groaznice întemplieri; câmpia plină cu morți, se întinde în toate părțile până 'n infinit, pe alocurea se vedea ca fugind cu capul lăsat în jos, cu coama 'n aer și rinchezând de spaimă.

Rănitul pipăie pământul; mâna lui dă de ceva moale, cald încă: este coasta amorțită a bunului său cal, a pretinului său.

Da, își aduce aminte. Este cătră seară, după luptă. El va muri aci, de tot singur, fără ajutor, la razele lunii, care-l privește 'n față.

Prin aer zboară paseri: Ele vin tot mai aproape... Acestea sunt paserile poftitoare de sânge, cari vor dormi peste noapte pe pieptul soldatului mort.

El mișcă mâna, ca să sparie uritele paseri.

— „Nu, încă n'am murit!... Trăesc încă! — își gândește. Apoi își descheie blusa și printre degetele sale simțește că-i curge sânge cald. Viața, frumoasa viață, pe care a iubit-o...

Sub mâna sa simte o hârtie. Rănitul o privește și o cugetare frumoasă îi alină durerea. Este o scrisoare, încă caldă, pe care o scosese de lângă piept — scrisoarea ultimă a Odettei.

Rănitul primise scrisoarea tocmai când se da alarma de atac și nu a putut-o ceti. Fericit înse, că o are, a pus-o la piept și din cuvintele unei femei și-a făcut scut.

Într'aceea glonțul l-a nimerit și a nimerit bine. Dar înainte de a-ș da sufletul, el voește să cetească scrisoarea. I se pare, că în aceasta va fi o alifie tămăduitoare. Duce coverta la buze și o rupe cu dinții. Scoate scrisoarea, parfumată, se uită la ea, înse nu poate descifra nimic. Ce să se facă? Puțină lumină i-ar ajuta.

Se târește până la un rănit, pe care-l aude vătându-se în apropiere.

— „Hei pretine, ai foc? — Nenorocitul înse nu răspunde nimic, de pe buzele sale abia se aude bolborosirea unui cuvânt strein, necunoscut.

Căpitanul Allard recade desnădăjduit la pământ. El își aduce acum aminte, că s'a comandat atacul cel din urmă. Ei erau numai o mână de oameni. Compania sa fu nimicită, calul său impușcat sub dânsul. S'a apărut cu sabia în mâna stângă, pe cea dreaptă o luase o granată. Apoi a căpătat un glonț în pept și a căzut, iar copitele cailor dușmanilor erau p'aci să-l sfărime.

Acum eră seara după luptă. Căpitanul Allard nu voește să moară aci, în singurătate. Se teme că ființe înspăimântătoare, cari s'au obișnuit a jăfui cadavrele morților, vor veni și-i vor lua „relicuia“ scumpă, — inelul Odettei.

— „Nu! Nu! Ajutor! — strigă el, și-și astupă rana cu un mănunchi de iarbă.

La o depărtare se vedea licurind razele unei lumini și se aud voci. Rănitul mai strigă odată... Eră caritatea, ajutorul, îngrijitorile de răniți!

„În numele cerului! Ajutor!

Atunci s'a aplecat spre el o femeie și-i întinse beutura întăritoare.

— „Bea soldate!

Instinctiv soldatul înghite și privește lung spre aceea, care-i întinse beutura de viață dătătoare. La lumina felinarului observă o față tineră, frumoasă și niște ochi plini de durere și compătimire. Pe pept i strălucește o cruce de argint.

El îi întinde cu hotărîre scrisoarea.

— „Cetește, sora mea, cetește!

Ea n'a primit hârtia. „Ce este aceasta? — îi zise. Înainte de toate trebuie să ți se lege rana. Îți pierdi sângele tot!

Căpitanul recade desnădăjduit. „Pentru ce aceasta? Veți că mor, lasă-me dar. Sunt Puul Allard din Shalons, căpitan la regimentul 13 de infanterie. Te rog cetește-mi scrisoarea!

Soldatul se vedea a fi pe sfârșite și femeii nu-i remase decât să-i împlinească ultima dorință. El trăește numai din așteptare, o speranță-i mai licărește, de sigur speră să afe în această epistolă o ultimă bucurie, o rază, care-l va însoți prin întunec.

Aceasta este așa dară o scrisoare de dragoste. Călugărița se cutremură, ca și când ar mișcă-o vântul de pe câmpul de luptă și i-ar arunca morții în brațe. Ridică felinarul și face să cadă o rază de lumină pe scrisoare. Aruncă repede ochii asupra epistolei, și zice la sfârșit plină de amărăciune: „Nu, nu iubirea este, care grăește din această epistolă!

— „Dar nu cetești, soră? — șopti muribundul, în ai căru ochi se ogîndă o mare desnădeje.

Călugărița sta pe gânduri, ca și cum cineva ar sil-o să sevrășească o faptă rea. I-ar plăcea mai bine să moară de-odată cu el, decât să-i cetească cuvintele otrăvitoare din epistolă. Scrisoarea avea următorul cuprins:

„Iubite dle Paul! Resboiul durează mult. Nu cere ca ființa aceea, căreia îi ziceai „dulce, mică păsărică“ să nu se bucure de viață, cât timp tunurile bubue. Îmi trebuie soare și musică. Noi călătorim mâne în Spania. Și așa la olaltă nu am fi fost fericiți. Când te vei întoarce de pe câmpul de onoare, vei fi negru de praf, pe când eu nu port decât haîne albe. Și apoi alta: ești prea mare pentru mine. Când vei veni, vei fi plin de glorie; eu me spariu de aceasta, căci sunt o fetiță mică. Într'o seară gândiam că te iubesc. Aceasta a fost în decursul unui vals. Am auzit de la baronul Saval, că aproape toți oficerii au fost ciungăriți în ultimul atac. Grozav. E mai bine, să nu ne mai vedem de loc. Trimite-mi inelul înderēt.

Adio, dle Paul; rămân mica-ți prietenă:

Odetta d'Estange“.

Nu, această scrisoare călugărița nu i-o va ceti nici odată. Brutalitatea unei fetițe frivole, care acum nu vrea să se mărite după un soldat schilod, nu trebuia să sdruncine constituția unui murind!

Într'aceea căpitanul deschide din nou ochii: Încă tot nu cetești, soră? Me omori! Odetta scrie, de regulă, atât de citeț!

— „Într'adevăr, încă prea citeț, — gândește călugărița în sine plină de compătimire și tristeță. Apoi prinde curaj și zice: „Îndată, căpitane, felinarul luminează reu.

Pe când se ocupă cu curățitul felinarului, îi veni o idee. Călugărița, care până atunci urmă cea mai strictă cale a adevărului, se hotări să mintă.

Vis de primăvară.

Nici odată nu-i va ceti scrisoarea acelei nebnaticе copile; scrisoarea, care cu atata credinta a fost pazita la pieptul strapuns al soldatului. In schimb inse ii va ceti o alta scrisoare, precum merită un barbat, care 'n seara dupa lupta sta pe patul de moarte. Era o scrisoare vrednică de el, cum astepta el sa fie scrisoarea unei fetite iubitoare, o astfel de scrisoare i va ceti. Nimeni nu-i va descoperi inşelăciunea, iar chinurile unei agonii morale i se vor alina soldatului viteaz.

Cu vocea tremurătoare de emoţiune, sora de caritate ceteşce:

„Paul, iubitul meu Paul! Unde ești? Ori unde ai fi, eu sunt cu tine, eu sunt in nemijlocita ta apropiere. Cu cât mai mari sunt primejdiile, ce te amenință, cu atât iubirea mea este mai mare. Aud cum vijăe gloanțele pe lângă tine; imi întind mâinile spre rugăciune și mi se pare, că am abătut de la tine nenorocirile cu puterea rugei mele. Acı, acasă, eu ingrijesc de răniți și sper că o altă femeie se va afla in locul meu, care să-ți dea și ție ingrijirea de trebuință, dacă ai suferi.

„O, de-ar fi iubirea mea o pavăză, care să scutească peptul teü in contra pericolului, iar dorința mea un coif pe capul teü! O, de-ar lucı mulțumirea mea in ochii tei, ca dușmanul să se oprească in lupta sa sângeroasă și să zică: Lăsați-l! El este iubit!...“

Călugărița, obosită, intrerupse acı cetirea și se uită la rănit. Acesta prinsese cuvintele din scrisoare, carı pentru el erau o bătură delicioasă. Un zimbet de fericire îi trecu peste față și privirea lui se făcu atât de viuă, ca și cum s'ar fi reinsănătoșat.

Soldatul făcu semn să-i cetească mai departe, iar călugărița urmă:

„Paul al meu, dacă ar fi voia Atotputernicului, ca vre-un glonțe să te nimerească, atunci gloria te va face nemuritor și nu există o moarte mai frumoasă ca aceasta, căpitanul meu. De oare-ce am avut fericirea să fiu mireasa ta, lumea pentru mine nu va mai avea nici un preț. Voiü trăi cu gândul pururea la tine.

„Adio, Paul al meu, adio! Eu sunt aerul, care te împresoară; gura care te mângăie; mâna, care ți-o stringe pe a ta; inima, care te iubește. Depun o sărutare pe buzele tale, ca să trăești, căci iubirea este mai puternică decât moartea, iar eu, eu te iubesc!“

Călugărița tăcu. Ea ar fi vorbit astfel până dimineața, căci îi era mare bucuria de a vedea cum se inseninează această față palidă. Ingenunchiând lângă densusul, îi ia capul in brațul seü și-l leagănă ca o mamă.

El se razimă de mâna surorii de caritate și simțeșce prin pēr mâna drăgostoasă a unei femei. Nu mai vede aplecată spre el fața ei, nici gura, care-i vorbeșce vorbe dragostoase și dulci. Prin capul lui trec numai cuvintele:

„Eu sunt aerul, care te împresoară; gura, care te mângăie; mâna, care o stringe pe a ta; inima, care te iubeșce!“

— „Odetta... mica mea Odetta! — zice el de tot încet.

Îar călugărița nu grăeșce nici un cuvânt, nu face nici o mișcare, care ar putea conturbă ilusiunea plăcută a muribundului.

— „Pun o sărutare pe buzele tale... ca să trăești...“

— „Odetta! Sărută-me!“

Sora se cutremură. Ea-i femeie sfântă, tremură la gândul să atingă buzele unui barbat. Inse in casul morții, prima datorință a noastră este de-a alina suferințele muribundului. Nu și-a pătat ea oare buzele, când prin cetirea falsă a scrisorii, i-a grăit neadeverul? Și dacă aceasta a făcut-o, pentru ce să nu-i dea și sărutarea dorită?

Astfel cugetând, cu blândețe, supunându-se numai dorinței muribundului, se pleacă spre el și-l sărută.

Cu aceasta soldatul muri.

Și după surșul ale căruı urme remaseră încă pe fața căpitanului mort, inima călugăriței era mândră de minciuna ce-o comisese și de sărutarea ce a dat-o.

1895.

Trad. lib. de

Horia Petra-Petrescu.

G o l i n d e.

Din comuna Șard, comitatul Albei-Inferioare.

I

Coborît-a coborît
 Ingeru lui Domnul Sânt,
 Oare unde pe pământ:
 La păstori in Viflaim!
 Păstorii l-or întrebat:
 — „Ce veste bună ne-aduci?
 — „Io veste bună v'aduc:
 La Fecioara Maria
 I-o vin't vremea ca să nască,
 Tot umblân' din casă 'n casă,
 Nime 'n lume nu o lasă.
 Cân' fuse de cătră seară,
 'Ntr'o poiată s'aședară,
 'Ntr'o iesle cu fân uscat.
 Ieși Crăciun hăl bētrân,
 Să deie la boii fân;
 Vēdū teslea luminân',
 Din prociump: făclie-ardēnd,
 Din grădele
 Luminele,
 Din păite
 Luminițe.
 Coată 'n floarea fēnului:
 Află prunc nebotezat,
 El in brațe l-o luat,
 La Jordan o alergat
 Ș-acolo l-o botezat,
 Numele i s'o aflat:
 Domnul nostru-Isus Christos,
 Car' pe noi din iad ne-o scos!

II

Ceșt boter bogat,
 Domnului nost Doamne,*
 La cer s'o rugat,
 Pe cum s'o rugat,
 Domnu că l-o dat:
 O masă galbină,
 Galbină de ceară;
 Pom in răsărit,
 Cu cleoambe de-argint.
 Vēntu trăgână,
 Merile pică,
 Ingeri le-adună,
 Și le trimetea.
 In ușă de rai,
 La ficiori de crai
 Și le împărțiă,
 Pi la sufletele,
 Fie-i pomenele.

* Se repetează după fiecare vers.

III*

Fermeceat de el,
 Dai Domnului Doamne!
 Cum l-o fermeceat,
 Timpu 'n loc i-o dat,
 In mijloc de rai,
 La masă galbină,
 Galbină de ceară;
 Giur in giur de masă,
 Măr i răsădit,
 Vână de 'nflorit,
 Cu flori de argint,
 Merele de aur.
 Boarea când borea,
 Dinspre sus de rai,
 Măru clătină,
 Merele pică.
 Da cin' le-adună?
 Iion Santion!
 Și 'n sin le băgă,
 Din sin le scotea,
 Și le împărția,
 La oamen' bătrâni,
 La vecini rumâni.

IV

Sculați voi boieri,
 De vedeți in cer
 Cum resare
 Ca s-un soare,
 Da nu-i soare răsărit,
 Că-i chilie de argint.
 Da 'n chilie cine șede?
 Noue popi, noue dieci,
 Tăt imi fac o rugăciune!
 Ruga sfântă
 Cine-o-ascultă?
 Da mi-o-ascultă
 Măica sfântă,
 C'un fiu sfântuț in braț.
 Fiu 'ncepe a scânci,
 Măica sfântă i grăi:
 — Tac! fiule, nu scânci,
 Că Măica ție ți-o da
 Doue pere,
 Doue mere,
 Doue sinuri dalbe-a mele,
 Și chieile raiului,
 Tu să 'ncei,
 Tu să descui,
 Tu să fii mai mare 'n rai.

Com. de

Enea Pop Bota.

Profet curios.

Timp liber. Câțiva seminariști ne grupăm în giurul unui pulpit. Unul ceteșce cu glas înalt un articol din revista ungurească „M. Szemle” (nr. 11 de la 15 martie an. c.) intitulat „Povești popor. și visiuni în diverse regiuni”. Eu i dam osebă atenție articolului din motiv că cuprinde și figuri din mitologia română ca „Fata de munte” mai corect „zina munților”. După ce trece în revistă credințe băseșeci, articolul termină cu vestitul „vêdător de morți” din Csépa.

Eram emoționați la culme, când un coleg șvab ia cuvântul:

— Ei bine! Toate sânt adevărate, numai că dna autoare a articolului șcie prea puține despre „badea Nicolae”. De ve interesează, ascultați!

— Sânt cinci ani de atunci. Urmam clasa VI

* Varianta celei de sub II.

gimnasială în Félégyháza. De repetite ori mi s'a dat să aud de minunatul om din Csépa, care vede morții și-ți șcie respunde cu siguranță la tot ce-l întrebă despre cei adormiți. Ca întotdeauna, la auzul ăstorfel de vorbe nevrednice de creșmânt, flegmatic și de astă-dată le numiam fleacuri, credințe deșerte, amăgiri...

Într'un cvartir cu mine aveam pe atunci un conșcolar David cu numele — ușor creștor de la fire. El, cu curiositatea-i de femeie întrebă multe despre badea Nicolae. Curiositatea i creșcea mereu. Într'o bună dimineață alta și nimic, că el e hotărât să plece să-l vadă cu ochii lui și gură cu gură să vorbească.

— Vii cu mine? Escursie frumoasă și mai șcii ce experiențe...

— De ce nu? me gândii. Într'un minut ne gătirăm și la drum.

— Să-l întrebă și de rudele mele! me rugă găzdoaia noastră strigând din prag.

Întrebând mai pe un om mai pe altul, in sfârșit iată ne ajunsă in capul satului. Treceam prin doue curți lungărețe și strimte îngrădite de câteva căsuli. In a treia curte casa lui.

Un țeran mijlociū de stat, cu față senină, liniștită, cu ochi limpezi, căutătura simpatică șede pe prispă cu pipa 'n gură.

— Bună ziua!

— Lăudat fie Isus Christos! ne respunde.

Nu apucarăm să-i zicem nici: Dta ești cutare? nici „Iacă de ce te-am căutat”... căci afabil și com-plesant cum eră se ridică și deschise ușa căsii...

— Poftim!

Odae strimă. Cuptor de căhale. Masă de brad simplă, cu picioare încrucișate. Doue scaune; doue paturi sărăcăcioase: iată tot ce vedeai la întăia privire.

Ba uște colea in colț și un obiect de lucș. Un dulap cu ușiți de sticlă, prin cari se întrezăresc de doue părți luminări de ceară. La mijloc buchete de flori meștesugite, între cari stă rugătoare statua de gips a „Fecioarei”.

Poftiți, ne aședarăm pe scaune, iar el se propti de dunga patului.

— Șciū pentru ce m'ați căutat! Să ve fac dară plăcerea.

Noi tăcurăm muți, iar el își aduse liniștit mâna la cap ca și când și-ar adună gândurile.

— Dta — zise îndreptându-și privirea spre spatele mele — ai cinci frați morți, dintre cari unul a murit când abiă eră de doue luni. Toți au murit fără păcate; acum petrec in ceata ingerilor.

— Da moșul meū? întrebaiū.

— El a murit moarte silnică. L-a inăbușit fumul de cuptor noaptea in somn. A fost bătrân evlavios, dar pentru niște păcate mai ușoare n'a putut intră dea-dreptul in raiū. Rugați-ve pentru el!

Adevărul vorbelor lui me isbi biruitor. Cu adevărat cinci frați am morți, iar despre moșul imi aduc bine aminte, urmam clasa II de liceū când mi-au scris că a murit fără veste sănătos ca mărul.

Eram mișcat viū sufleteșce. Necredința, ce me stăpăniă slăbi și se împrașciă pe urmă ca negura la arșița soarelui de vară.

Într'aceste preotul tainic al morților își luă ochil de la mine și prinse să-l indestulească și pe prietinel David.

Ce i-a vorbit lui, nu-mi aduc aminte, dar știu că eu fusei cuprins de potopul unor gânduri așa de rari — misterioase. Me găsiam într-o lume nouă luminoasă. Vedeam fericirea fără seamăn a frățiorilor-ingeri și în depărtare zăriam pe albitul meu moș pășind din greu pe drumul sgronțuros al pocăinții. O duioșie mare me cuprinse. Îngânaiu atunci o „Născătoare“.

Și când glasul tainic al marelui profet încetă, me trezii din visare și simții că ochii îmi lăcrimează.

— Bine! — reluai eu firul vorbirii. — De când ai dta darul de-a cunoaște tainele morților și cine îți l-a dat?

— Ascultați dvoastre! Eram copil nepriceput, când mi s'a dat să ved și să cunosc, ce alt ochi omenesc nu poate să zărească. M'am născut în planeta aceasta. Mereu aveam oaspeți. Din toate părțile alergau la mine și nerăbdurii me ispitiau în fel și formă. Eu le-am spus tot ce am știut că e adevărat, pentru că ênsu-mi am vedut. Plată n'am cerut nici odată, nici o groșiță. Nici astăzi n'astept plată pentru mine. Făr' uitați dvoastre, coala în unghet în dreapta dulapului Fecioarei Maria e o casetă. Creștinii, pe care cum îl trage inima, pot arunca parale în ea, din cari jumătate capătă biserica papistăsească din sat, iar jumătate îi împărtășe regulat între săraci.

Eu — har Dlu! — lucrez moșia la câmp, din care trăesc cu soția. Numai doue guri sântem căci copii n'avem. Sapte ênși sântem în lume urșiți pe aceasta. La moartea mea se va nașce în vecini o fetiță, care va avea pornirea mea. Nu e ceva plăcut să veți ființele trecute cum multe se sbat în desnădășduire, căutând ajutorul, pe care nu-l află...

Mi-e milă cum multe se chinue muncindu-se în tărână și cu dor ardător asteaptă să le sară cineva într'ajutor cu vre-o rugăciune ori vre-o liturghie. Fiecare își ispășește păcatul în locul unde l-a comis, Eu bun bucuros m'aș mulțămii de aceasta măestrie, da potu-me?

Țin minte, sânt doue-zeci de ani de când m'am însurat. Creștinii, dornici să șcie starea morților lor, curgeau încă gârlă la vatra mea. Nevasta mea tăcea mereu și inghiță în sine neliniștea ce i-o pricinuiau oaspeții din largul pustiei. De la o vreme — bag-seamă s'a săturat până 'n gât de astfel de visite, că pierdându-și răbdarea, me opri să mai descoper cui-va ceva.

Așă îmi pusei lăcat pe gură. Da putui-me stăpâni să nu mi-o deschid iară? O Doamne sfinte, minunate și nepetrunse sânt tainele tale!

Eră noaptea dintei după ce am respins pe cel dintei creștin, și l-am lăsat cu mult amar în suflet. O!... pare că acum o ved... o făptură de om, îmbrăcată din creșcet până 'n tâlpi într'un alb orbitor, resări de-odată înaintea patului meu și me trezi din somn zicându-mi cu blândețe:

— Nu tănui ceea ce știi și îți s'a dat să spui și altor!

La prima vedere credeam că visez, dar fantoma me privi încă odată lung în față... apoi perși ca o năluță.

A doua zi respinsei pe al doilea creștin, ținând să-i fac soției mele plăcerea.

Noaptea mi se arătă de nou chipul alb de erii, numai cât acum părea ceva tulburat, fața-i albă ca

neaua părea că se umbreșce de o furie resbunătoare...

— Te-ai resvrătit în contra firii tale, — primeșce pedeapsa! Făcū un semn și dispărū făptura. Iar eu simții d'odată înțepături puternice la dreapta coșului de la piept. Me pipăii; observ că e rană. Dimineață, când la lumina zilei putui esamina mai bine rana de la piept, înmărmurii că ce-mi vechură ochii...

Rana eră dungă neagră de-a latul peptului, care simțiam cum creșce și carnea putreziă mereu pe urma ei.

— Lucru bun nu e! — zisei atunci nevastei mele arătându-i rana. Buba e năpraznică, resbunarea e grea; de me va ținea numai doue zile, atunci îmi poți săpă mormântul.

Me îngroziiu eu, da se îngrozii nevastă-mea când îi povestii vedeniile din doue nopți. O aud zicându-mi cu frică: — Dacă așă stă treaba, apoi Nicolae fétul meu, fă tu cum știi că-i bine. Eu n'o să me mai împotrivesc.

Se inoptase iară. La ceasul anumit iar me trezesc cu făptura albă, apropiindu-se ușor de patul meu...

— Spune, nu-ți schimbi planul?... ori îți vrei sfêrsitul?

— Doamne, fie voia ta! — i-am zis... și din momentul acela simții alinare la piept. Îmi deschisei de nou gura. Rana prinse a se vindecă. Și de atunci a trecut multă vreme. Mereu vin creștini la mine să întrebe una-alta și vor veni mereu cât timp nu voi închide și eu ochii ca să nu me mai deștept...

— Dar ca să nu credeți dvoastre, că v'am spus poveste ca la prunci nepricepuți — iacă uitați-ve și vedeți cu ochii dvoastre urmele rănii, ce mi le-a lăsat pe semne ingerul Dlu!, ca semn de datoria ce o am în lume.

Și cu o mișcare ușoară deschise pieptul cămeșii și urmele unei rănii lungi — vechi ne isbi vedul...

În fața atâtor dovedii palpabile, ori ce îndoială s'ar fi sdrobit rușinată. Credeam acum mai altcum ca Toma pipăind rana lui Christ. N'aveam să mai vorbim nimic. Cu smerenie ne apropiem de cassetă „Preacuratei“ și aruncăm în ea câțiva bani de aramă. Mulțămim omului nostru și dăm să ieșim.

— Stați încă o leacă! ne opri profetul tainic.

— Dta n'ai gătat încă cu mine! zise cătră mine.

— Dta, pe semne, ai uitat de cei de acasă.

Eu stam năuc în fața lui, nu-l înțelegeam de loc, me aprinsei la față ca paprica.

— Găzdoaia dtale! — zise, clătind din cap.

— Da! respunsei incurcat. — Cefac morții ei?

— Spune-i că toți sânt pe cale de-a intră în raiu. Să deie 2 liturghii la biserică și să se roage un rosariu întreg, apoi se poate liniști.

Am scris aceste șire îndemnat de firea sinceră a colegului ce ni le povestii în museu.

Ce spune badea Nicolae, toți le află adevărate. Unde zace taina măestriei lui, n'o șcie nime. Dna autoare a articolului din „M. Sz.“ susține că profetul acesta „vede pentru că crede tare“. Totul ar fi deci un fenomen psihic în care întâlhim închipuirea prefăcută în realitate.

Emil V. Degan.

Patru-zeci de ani.

În anul viitor se vor împlini patru-zeci de ani de când am fondat „Familia“.

Patru-zeci de ani de existență a unei întreprinderi literare românești, formează un interval cu mult mai important, decât să nu merite a fi apretiat.

Pornită pe timpul când școlii superioare românești de fete nu esistau de loc, pentru o generație de femei din clasele noastre mai multe „Familia“ le-a fost școala de limba română, ea le-a dezvoltat gustul de cetire, ea le-a introdus operele scriitorilor noștri de valoare.

În vederea scopului înalt cultural, corifeii literaturii române ne-au onorat cu sprijinul lor. Alecsandri, Bolintinianu, Cipariu, Hașdău și alții împreună cu poetele Veronica Micle și Matilda Cugler-Poni au ilustrat de multe ori coloanele noastre.

Aici s'a ivit Eminescu ca un meteor, noi i-am dat și numele românesc; aici s'a publicat și Coșbuc primele inspirațiuni.

A serie istoricului acestor patru-zeci de ani ar oferi poate unele momente interesante pentru fazele progresului nostru cultural. Lucrarea aceasta ar prezenta publicului un caleidoscop în care speranțe, visuri și iluzii se părădă cu desamăgiri, descurajări și deprimări.

Dar în cele din urmă, în fața progresului care se manifestează pe toate terenele în giur de noi, uitând ori ce amărăciuni, impresiunea finală generală este: o negrăită fericire că mi-am putut închină toată viața în serviciul culturii neamului meu.

Fie cât de modest succesul pe care „Familia“ l-a obținut în presa periodică română; fie cât de mic rezultatul ce a produs în promovarea culturii naționale: va fi având și ea un merit care întrece pe al tuturor celorlalte publicațiuni românești de felul ei și anume acela: că patru-zeci de ani a stat necintit la postul său și astfel astăzi în toată presa română este cea mai veche publicațiune periodică literară.

Pe temeiul acestei munci îndelungate, „Familia“ crede că are un titlu de existență și face un apel călduros la sprijinul familiilor culte românești, al căror număr în timp de patru-zeci de ani a crescut atât de frumos.

Beletristica se adresează în rândul prim la dame; recomandăm dar foaia noastră în deosebi atențiunii secului frumos. Cu sprijinul damelor, beletristica română va înflori; fără sprijinul acesta, ca pân' aici, numai va vegeta.

Să sperăm că în anul viitor damele noastre, din cari astăzi numai o mică parte citește și românește, vor oferi din căldura dragostei lor o părțică și pentru biata orfană care se numește beletristica română.

Iosif Vulcan.

Curierul modei.

Cu repeșile schimbări de timp la noi și modele se schimbă pe nesimțite. Fiecare femeie care este deprinsă să fie în curent cu moda, va să aibă, din vreme, prevederi ca să nu rămână înapoi cu nimic din ceea ce ar face-o să peardă din eleganța și reputațiunea sa de femeie *chic*. Bluzele au un rol foarte însemnat în toaletă, și se confecționează din ori și ce stofă, care se potrivește cu sezonul, cu figura și cu ocaziunea pentru care e făcută. Se înțelege că altfel e o bluză pentru ieșit de dimineață la afaceri, sau preumblare și altfel una făcută pentru ocaziuni solemne, ca visita de etichetă, botezuri, recepțiuni, etc.

Pentru că la o rochie, talia se șifonează mai repede și se desfășoară, s'au inventat bluzele cari sunt și mai cochete, de multe ori și mai elegante, și dacă sunt făcute din stoffe scumpe ca: mătase liberty, catifea, moar, etc., ele pot fi purtate, cu succes, la toate ocaziunile, fie ele cât de însemnate. Pentru bluze sunt atâtea modele câte sunt și caprițiile femeiești cari țin a lăsa să se vadă gât, pept, brațe, etc.

Fiecare stofă se pretează cu mult mai lesnicios pentru o bluză decât pentru un corsagiu, de aceea bluzele se pot lucra și în casă și garnisi cu ori și ce fel de dantelă de fantesie, fie ea fabricată, croșetată, brodată de acele gentile cochete ale căror mânuțe delicate și degete trandafirii știu învârti naveta, acul, croșetul, etc., dacă țin a se prezintă frumos.

Nu me îndoiesc că ori și care dșoară ieșită din școală are măcar o jumătate de duzină de bluze cu plăci de dantele engleze, frivolități, broderii, aplicație, dantele fine alese, și croșetături alese, cari nu costă mai nimic și imfrumusețază busturile, tocmai prin faptul că sunt și frumoase și trainice de se pot spelă cu ușurință și purtă cu drag de aceea ce le-au confecționat singure și după modelele studiate în școală.

Bluza deci fiind o economie mare și de o eleganță distinsă este mereu la modă.

*

Mai nainte d'a termina, vreau s'atrag atențiunea cititoarelor asupra unui punct foarte important pentru familiile cari țin să aibă o masă aleasă și curată.

În afară de bucate care și ele sunt la curent după bucătăriile ce urmăim și convin mai bine stomacului nostru, dar punerea tacămurilor și garnisirea mesei în fiecare an, ia o dezvoltare foarte artistică.

Când avem invitați, trebuie să garnisim masa cu flori cari se pot pune prinse în ținte, de giur împregiurul mesei. La mijloc masa va să aibă un șervet frumos brodat și la fiecare tacâm să se pună atâtea pahare câte feluri de beături se servesc.

Alt vin se bea cu mâncări de carne, altul cu pește, cu vênături și cu desert. Ori cum va fi masa de garnisită, trebuie înse să observăm ca invitatul să se poată mișcă liber și dacă cineva este stângaci într'ale conveniențelor sociale (căci nicăiri nu se cunoaște omul bine educat, decât la mâncare), stăpâna de casă trebuie să prevadă tot și să faciliteze pe acela a cărui cină sau prânz poate deveni în loc de de aperitiv o indigestie.

LITERATURĂ.

Premiile Academiei Române. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1908 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Domniile române sub Regulamentul Organic până la 1848.” (Decis. 1 aprilie 1903). — *Premiul Adamachi*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1908 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria lui Mihai Viteazul, 1593—1601”, (Decis. 1 aprilie 1903). Lucrarea va cuprinde, după o scurtă privire asupra domniilor imediat anterioare și asupra stării economice, culturale și financiare a țării, o schiță asupra carierei lui Mihai Viteazul înainte de a ajunge Domn, și o povestire a domniei lui de la suirea pe tron și până la moartea lui. Se vor espune toate faptele și toate relațiunile lui cu țările vecine și se vor studii urmările ce a avut domnia lui asupra dezvoltării interne a țării și asupra situațiunii ei politice după moartea lui. Autorul va ținea compt de toate isoarele publicate, mai ales de cele conținute în colecțiunea Hurmuzaki și după putință și de cele interne inedite. Lucrarea întreagă va cuprinde 400—500 pagini în 8°. Indicațiunea isoarelor va fi cât se poate mai minuțioasă, completă și exactă.

Carmen Sylva în franțuzește. Dl George Bengescu, ministru plenipotețiar al României la Berlin, a publicat în limba franceză o culegere din poeziile reginei poete Carmen Sylva. Poetul Eduard Haracourt publică în ziarul „Le Gaulois” o dare de seamă foarte elogioasă despre aceasta lucrare apretând cu entuziasm marele talent al augustei autoare.

Academia Română a ținut vineri la 5/18 decembrie ședință publică. Cu aceasta ocaziune dl Gr. G. Tocilescu a cetit o comunicare despre Theodor Mommsen.

Biografia Carmen Sylvei în limba germană. Dna Mite Kremnitz a scos la lumină în Lipsca o biografie a Carmen Sylvei. Lucrarea este mult lăudată.

Conferențele literare la Ateneul din București au început duminică la 7/20 decembrie. Cu asta ocaziune a vorbit dl Gr. G. Tocilescu despre Cuza-Vodă. Pentru săptămânile viitoare s'au înscris dnii: N. Xenopol, Aurel Iliescu, N. Minovici, D. Creangă, H. G. Lecca și alții.

Ce naște din pisică — Sub acest titlu se publică în „Biblioteca pentru toți” din București o lucrare foarte interesantă de doctorul Urechia. După titlu ori cine s'ar aștepta la o scriere umoristică; dar se înșeală, căci autorul ne dă un studiu foarte argumentat despre ereditatea fiziologică și cea psihologică. Prin o mulțime de exemple arată dsa cum ereditatea sângelui trece din părinți la fi, din generațiune în generațiune, câte-odată reivindu-se la strănepoți. O lectură nu numai instructivă, dar și petrecătoare. Prețul 30 bani. Editura librăriei I. Alcalan în București.

Asociațiunii sătenești. Acesta e titlul unei broșuri, care a apărut de curând la București. Ea conține o serie de articole publicate în chestiunea aceasta în „Voința Națională” de Agricola, pseudonim, sub care se ascunde un fruntaș al țării, dl Dumitru Protopopescu, vicepreședinte al Camorei și directorul creditului funciar rural.

Cântarea României tradusă în limba germană. Ziarul german „Bukarester Tagblatt” a început publicarea uneia din cele mai frumoase creațiuni ale geniului românesc: „Cântarea României” de A. Russo, tradusă în limba germană. Poema aceasta va face parte din volumul III din „Bilder aus Rumänien” (Icoane din România), care este publicat cu ajutorul Ligei culturale. Tot acest volum conține: „Doamna Chiajna” și „Mihnea cel reu” de Al. Odobescu. Traducerile au fost făcute de dl Maximilian W. Schroff, profesor de limba germană la liceul „Traian” din Turnu-Severin.

Societate numismatică în România. La București se inițiază înființarea unei societăți numismatice române. Societatea are de scop ca membrii ei să comunice descoperirile și observațiile lor și astfel cu toții să contribuie la dezvoltarea cunoștințelor numismatice.

O nouă foaie pentru popor. Câtă vreme clasa noastră mai cultă nu spriginește presa, poporul începe a ceti din ce în ce mai mult. Aflăm că la anul nou va începe să apară o nouă foaie pentru popor. Noua foaie se înființează la Șimleu, va apărea odată pe săptămână și va fi redactată de dl Ioan P. Lazar șefcomptabilul institutului „Silvania” și proprietarul tipografiei „Victoria”. Îi urăm bun succes!

O nouă revistă. La Iași a început să apară, sub titlul „Cultura Română” o nouă revistă de pedagogie, științe și litere. Director I. Găvănescul. Apare odată pe lună.

TEATRU.

De la Teatrul Național din București. Sunt aproape trei luni de la deschiderea stagiunii, dar din mulțimea de piese originale nouă anunțate la deschidere pentru aceasta stagiune, nu s'a jucat decât una, „Eglé” de dl Ludovic Daus. E bine, cum să poată lua avânt literatura noastră dramatică, dacă autorilor cari se presintă nu li se deschid porțile Teatrului Național?!

Teatru român în Lugoj. Reuniunea română de cântări din Lugoj va aranja a doua zi de Crăciun și în duminica următoare câte o reprezentație teatrală. Se vor jucă piesele: „Norocul în casă” și „Pălăria cișornicarului” comedii într'un act. Corul va cântă mai multe piese.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Episcopul Radu la Majestatea Sa. Pr. SSa dr. Demetriu Radu, episcopul gr. cat. al Orădii-mari, întorcându-se de la Roma, a fost primit luni în 21 l. c. în audiență de către Majestatea Sa regele în Viena.

Patriarhul ecumenic și bisericile ortodoxe. Patriarhul Joachim III a adresat bisericilor ortodoxe o întrebare asupra unirii bisericilor creștine. Acum organul patriarhului publică răspunsurile bisericilor ortodoxe a Rusiei, a Ierusalimului, a Greciei, a României, a Serbiei și a Muntenegrului. Rusia e pentru apropierea bisericilor ortodoxe autocefale; despre reforma călindarului nu s'a pronunțat. Biserica Ierusalimului e contra apropierei de catolicism, dar pentru cea de anglicanism și catolicism vechiu. E

pentru un calendar științific. Biserica grecească e contra apropierei de catolici și chiar contra catolicilor vechi. Reforma calendarului să se facă numai când toate bisericile ortodoxe se vor înțelege între ele. Biserica României e de asemenea contra apropierei de catolici, protestanți. E contra și a schimbării calendarului, căci s'ar turbura conștiința poporului, atingându-se hotărâri vechi de sute de ani. Biserica sârbească e pentru apropierea de catolicii vechi. Reforma calendarului e de dorit, dar nici calendarul gregorian nu e exact. Biserica Muntenegruului e de aceleași păreri ca ale Rusiei.

O mănăstire nouă. Părintele monach Macaria Gușca face apel în ziare la publicul gr. or. român să contribuie la ridicarea unei mănăstiri în Valea Godinova, lângă izvorul tămăduirilor de acolo, în apropiere de Boșca-montană. Pr. SSa episcopul diecesan Nicolae Popea a încuviințat colectarea. Aceasta s'a și început, adunându-se până' acuma 2600 coroane. Baniș sunt a se trimite la adresa numitului monach în Valea Godinova, poșta ultimă Nemet-Bogșán.

Școala de menagiū din Iași, înființată de principesa Maria a României, s'a inaugurat în sâmbăta trecută cu o distinsă solenitate. Au asistat dl Spiru Haret, ministru al instrucțiunii, dl G. Adamescu secretarul general al aceluī ministeriū, reprezentanții autorităților locale și numeroși profesori. După oficierea unui serviciū divin, dl ministru Haret a pronunțat un discurs mulțumind principesei pentru înființarea acestei școale. Apoi s'a trimis principesei o telegramă de mulțumire. După aceea asistenții au vizitat apartamentele școalei.

Biserica Mirăuților din Suceava. Una dintre frumoasele biserici zidite de Domnul Ștefan cel Mare este și biserica vechei mitropolii a Moldovei din Suceava numită a Mirăuților. După dorința reșosatului mitropolit al Bucovinei Silvestru Morariu s'a început de curând restaurarea acestei biserici care ajunsese cu totul în ruină. Restaurarea a costat peste 200.000 lei și s'a terminat anul acesta. Sfințirea s'a făcut zilele trecute de către I. P. S. mitropolitul dr. Vladimir Repta al Bucovinei, cu mare solenitate; a luat parte prințul de Hohenlohe, guvernatorul Bucovinei, și consulul României la Cernăuți.

Promoțiune. Dl *Danila Szabo* a fost promovat la universitatea din Cluș doctor în drept.

C E E N O U ?

Moștenitorul austro-ungar în România. Cetim în ziare că arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul presumpțiv al Austro-Ungariei, va merge în România ca să ia parte la o vânătoare ce prințul Ferdinand, moștenitorul tronului României, va aranja în munții Gorjului.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Făgăraș și împrejurime se va întruni în adunare generală la 4 ianuarie 1904 la orele 2 după miazăzi în casele presidentei dna Zinea Roman, notar dl Ioan Cîntea.

Carmen Sylva și orbii. Ziarul „Gaulois” scrie: Regina României a instalat în palatul din București imprimerie specială, unde se va reproduce o mare parte din lucrările sale cu „litere pentru orbii”. Regina, a cărei caritate și bunătate sunt proverbiale în România și în afară de România, are de gând să dă-

ruiască operele acestea institutelor de orbii. Ideea este frumoasă și numai o inimă de regină și de femeie a putut-o zămisli. „La Roumanie” reproducând șcirea ziarului francez adaugă, că regina a cules cu augusta sa mână câteva lucrări destinate pentru orbii.

Distincțiunea dlui dr. Istrati. Regele Carol a oferit proprio-motu dlui dr. Istrati, președintele Asociațiunii române pentru respândirea și înaintarea științelor, crucea de mare ofițer al „Coroanei României” cu ocazia visitei ce a făcut expozițiunii organizate de dl dr. Istrati.

A treia excursiune a universitarilor români din Cluj. Am luat și noi notiță că tinerimea română universitară din Cluj a făcut excursiunea la două sate din împrejurimea Clujului, unde corul a cântat în biserică și apoi a dat concerte populare. Acum aflăm că a treia excursiune s'a făcut la Apahida, unde corul a cântat în amândouă bisericile și apoi a dat un concert popular în școală. Aplaudăm din toată inima aceasta frumoasă pornire și dorim ca ea să fie imitată și 'n alte părți, de exemplu în Oradea-mare, unde s'a înjghiebat un bun cor. Întreprinderea aceasta s'ar fi putut foarte frumos face sub auspiciile despărțământului Asociațiunii, care și el numai atunci va îndeplini misiunea sa dacă va ținea adunările sale generale prin satele mai mari din împrejurimea Orășii-mari.

Condamnarea avocatului dr. Cassiu Maniu. Curia regească din Budapesta a confirmat sentința tribunalului cu jurați din Cluj, care condamnase pe avocatul dr. Cassiu Maniu, pentru niște articole publicate în reposata „Tribuna”, la un an de închisoare de stat.

Portul românesc în Muzeul etnografic din Budapesta. „Gazeta Transilvaniei” primește din Budapesta informațiunea următoare: „O comisiune ai cărei membri sunt domnii Seemayer Willibald director la Muzeul național maghiar, secțiunea etnografică, deputatul dr. Lendl Adolf, profesor universitar și dr. Iosif Siegescu, profesor gimnasiai vor face o călătorie cu scop de a studiá portul național, țesături și c'un cuvânt toate lucrurile de mână ale țerancelor noastre. Portul național din Banat, dintre Crișuri, de prin Maramureș și din țara Bârsei va fi cu deosebire obiectul de studiu al comisiunii amintite”. Comisiunea va face apoi un raport Muzeului și va recomandá spre cumpărare tot ce-a aflat bun și necesar.

Conveniri sociale în Blaj. La inițiativa Reuniunii femeilor române din Blaj, se țin acolo de vr'o 2—3 săptămâni conveniri sociale duminica seara. În prima a luat cuvântul dl dr. Ambrosiu Chețian vorbind despre cafea și însemnătatea ei; în a doua dl Flaviu C. Domșa despre dezvoltarea picturii. La amândouă au asistat multe dame.

Un nou inginer. Dl Lazar Marcel Moldovan din Băița, comitatul Hunedorii, a obținut la academia din Freiburg, Saxonia, diplomă de inginer de mine.

Nou medic de tribunal. Dl dr. Nicolae Popovici, medic în Oradea-mare, a făcut în Budapeste cu succes eselen de medic de tribunal.

Nou avocat român. Dl dr. Constatin Manea a făcut la 9 l. c. în Budapesta censură de avocat.

Prelegeri populare în Seliște. În frunțașă comună Seliște de lângă Sibiiu, unde este o inteligință numeroasă, au început să se țină prelegeri populare în sala cea nouă a edificiului școlar. Prima

prelegere a fost în 6 decembrie n., cu care ocaziune dl medic dr. N. Calefariu a vorbit despre nutre-minte.

Hrana țeranului. Dl I. Kalinderu, harnicul administrator al Domeniilor Coroanei în România, a trimis agenților de pe aceste domenii o importantă circulară, prin care le arată ce au să facă pentru a îmbunătăți hrana țeranului.

† **Gavriil Musicescu.** În ultimele momente primim șcirea dureroasă, că Gavriil Musicescu, renumitul compositor și armonisator, director al Conservatorului musical din Iași și dirigentul corului mitropolitan de acolo, a încetat din viață luni, după grele suferințe. Musicescu, al cărui portret și biografie s'a publicat deja în foia noastră, a murit în e-tate de 57 ani. La mormântul lui musica română îmbracă doliu. În vezi amintirea lui!

La finea anului.

Apropiindu-se finea anului, rugăm pe abonații noștri să binevoiască a-și înnoi abonamentele de timpuriu, căci aceste se plătesc înainte și regulat, precum trebuie să plătim și noi în tipografie.

La finea anului vom sistă expedarea pentru toți aceia cari pân' atunci nu-și vor fi achitat datoria.

Restanțierii, adevărata filoxeră a presei române, ne încercă socotelile, de aceea în viitor vom trimite foaia numai acelor cari își vor fi plătit abonamentul.

Cei ce vrea să aibă foaia noastră, răspundă costul ei la timpul se și să nu ceară ca pentru ei să purtăm noi speșele editurii; cine n'are obiceiul a plăti regulat, nu poftescă de la noi jertfe imposibile.

Condițiile de abonament rămân tot cele însemnate în fruntea foii.

Ca premii oferim abonaților noi, precum și acelor cari încă nu le-a primit, gratuit, doue tablouri mari istorice, până când ne mai ajung esemplarele. Acestea sunt: „Ștefan cel Mare și aprodul Purice“ și „Ștefan cel Mare pe patul de moarte“. Amândouă aproape de câte un metru, sunt esecutate în 16 colorii escelent, încât pot să decoreze ori ce casă română. Prețul lor de librărie este 8 coroane. Abonații noștri, achitând costul foii cel puțin pe 1/2 de an înainte, n'au a trimite decât una coroană pentru împachetare și expediție.

Toți abonații noștri, chiar și cei de pe trei luni, pot să-și comande la noi cu prețul redus la o coroană, următoarele scrieri de Iosif Vulcan: „De la sate“, nuvele, „Gărgăunii dragostei“ și „Mâța cu clopot“ comedii, „Nunta lui Părjol (pentru copii)“, „Prima rochie lungă“ și „Insurătilă“ monologuri.

Colectanții, cari ne vor trimite 3 abonați noi, vor primi foaia pe acelaș timp gratuit.

Oradea-mare, finea lui decembre 1903.

Editura „Familiei“.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/206b).

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4 1/2 %. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărăneșei pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărăneșei.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

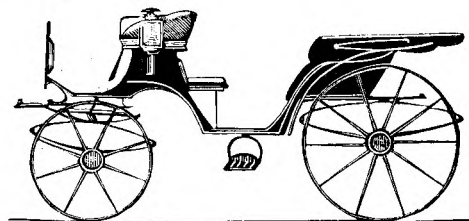
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natură.

7. Îngrigește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

12—12

Diracțiunea.

LEOPOLD BODÁNSZKY fabricant de trasuri

Oradea-mare, strada Szilágyi Desső,
lângă teatru, casa proprie.

Cu onoare aduc la cunoșcința onor. public, că în localul fabricerii mele, țin un

magazin de tot felul de trasuri noue

cu prețuri foarte moderate.

Fabrica mea se angajează la ori ce lucrări de faurărie, rotărie, satlerie și de lucire, precum și la ori ce renovări.

Cu stimă

Leopold Bodánszky

(2—10)

fabricant de trăsuri.